

YAŞANAN BİR CİNAYET OLAYI SONRASINDA ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE DEPRESYON VE KAYGI DÜZEYLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

D. Gündoğar*, Ö. Akarsu**, Ç.L. Baydar***

ÖZET

Amaç: Tüm dünyada ve Türkiye’de kişilere karşı şiddet olayları gün geçtikçe artmaktadır. Güvenlik duygusunun bozulması ve şiddetle karşılaşmak ruh sağlığı üzerinde anksiyete, depresyon ve post travmatik stres bozukluğu gibi pek çok olumsuz etkiye yol açmaktadır. Bu çalışmanın amacı bir yüksekokulda yaşanan cinayet olayı sonrasında, aynı yüksekokulda okuyan öğrencilerin anksiyete ve depresyon düzeylerini değerlendirmektir. **Yöntem:** Süleyman Demirel Üniversitesi Yalvaç Meslek Yüksekokulu’nda okuyan toplam 620 öğrenciye (343 kız, 277 erkek) yaşanan travmatik olayın sonrasında Demografik Veri Formu, Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ), Spielberger Durumluk ve Sürekli Kaygı Ölçeği uygulanmıştır (sırasıyla SDKÖ ve SSKÖ). **Bulgular:** Deneklerin yaş ortalaması 21,04’tür. BDÖ puanları ortalama $17,07 \pm 10,08$, SDKÖ ve SSKÖ puanları sırasıyla

47,37 \pm 12,91 ve 44,15 \pm 13,09’dur. Kız öğrencilerin SDKÖ ve SSKÖ puanları erkek öğrencilere göre anlamlı olarak yüksektir. BDÖ kesme puanına göre deneklerin % 48,6’sında 17 ve üzerinde BDÖ puanı saptanmıştır. SDKÖ, SSKÖ ve ekonomik durum travma sonrası BDÖ puanının anlamlı yordayıcılarıdır. **Sonuç:** Şiddetle karşılaşma sonucunda üniversite öğrencilerinde depresyon ve anksiyete belirtilerinin yüksek düzeyde olduğu saptanmıştır. Kapsamlı çalışmalarla toplumsal şiddet olayları ve genel olarak güvenlik algısının düşmesinin ruhsal sağlık üzerindeki etkileri incelenmelidir.

Anahtar Sözcükler: Şiddet, anksiyete, depresyon

Evaluation of Anxiety and Depression Levels in University Students Following A Murder Experience

ABSTRACT

Objective: Violence against individuals is increasing both in the world and in Turkey. Impaired sense of safety and violence exposure cause negative consequences on mental health such as anxiety, depression and posttraumatic

* Yrd. Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı.

** Psk., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı.

*** Yrd. Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Adli Tıp Anabilim Dalı.

stress disorder. The aim of the present study is to investigate the depression and anxiety levels of university students following a recent murder event in the university. **Method:** Following the traumatic event, a total of 620 university students (343 female, 277 male) were evaluated with a demographic inquiry form, Beck Depression Inventory (BDI), Spielberger State and Trait Anxiety Inventory (SSAI and STAI respectively). **Results:** Average age of the subjects is 21,04. Average BDI score was determined as 17,07±10,08, while SSAI and STAI scores were 47,37±12,91 ve 44,15±13,09 respectively. SSAI and STAI scores of the female subjects were significantly higher than the males. Regarding the cut-off score of the BDI, 48,6 % of the subjects revealed a score which is 17 or above. SSAI, STAI and economic status are determined to be the significant predictors of BDI score. **Conclusion:** The depression and anxiety scores of the university students were determined to be high following indirect exposure to violence. The effects of violence exposure and decreased sense of safety on mental health should be investigated by comprehensive studies.

Key Words: Violence, anxiety, depression

GİRİŞ VE AMAÇ

Giderek daha fazla şiddet içeren bir toplumda yaşadığımız ilişkin pek çok toplumsal gösterge vardır. (Koop ve Lundberg 1992). Bu şiddet ortamından ise en fazla gençler etkilenmektedir (Schwabstone ve ark. 1995). Şiddete maruz kalmak fiziksel yaralanma riskini artırmasının yanı sıra ruh sağlığı üzerinde de olumsuz etkilere yol açar. Şiddetle ilişkili psikolojik travmanın postravmatik stres bozukluğu, anksiyete ve depresyonla ilişkisinin araştırıldığı pek çok çalışma yapılmıştır (Gorman-Smith ve Tolan 1998, Singer ve ark.1995; Mazza ve Reynolds 1999). Bu çalışmalar travmatik yaşantılara şahitlik edenlerde ve kurbanlarda depresyon, anksiyete ve postravmatik stres bozukluğu gibi

çeşitli olumsuz sonuçların ortaya çıktığını göstermektedir.

Diğer taraftan Türkiye’de asayiş suçları giderek artmaktadır. 1994-2003 arası on yıllık dönemde asayiş suçları Türkiye genelinde %64 oranında artmıştır (Yılmaz ve Günay Ergün 2006). Suç sayısının en hızlı artışı gösterdiği 1994-1996 ve 2000-2001 dönemleri, Türkiye’de ekonomik krizlerin yaşandığı ve yüz binlerce kişinin işsiz kaldığı (Yılmaz 2005) dönemlere (1994, 2000 ve 2001) denk gelmektedir. Bu dönemde Türkiye genelinde öldürme olayları %6.5 oranında artmıştır. Şahsa karşı işlenen suçlar arasında öldürme, yaralama, tehdit ve aile fertlerine kötü muamele gibi şiddet içeren suçlar %51.2 gibi yüksek bir orandadır.

Şiddetle karşılaşmanın etkileri konusunda yapılan çalışmaların aksine, toplumdaki genel güvenlik algısı ve şiddet kaygılarının ruhsal sağlık üzerindeki etkilerini inceleyen çalışma sayısı kısıtlıdır (Whitley ve Prince 2005). Oysa şiddet maruziyeti kurban ya da şahit olan kişilerin yanı sıra, dolaylı olarak üçüncü kişileri de etkiler. İşlenen bir cinayeti duyan ya da okuyan kişilerin de genel toplum güvenliği ile ilgili algılarının etkileneceği kuşkusuzdur. Nitekim toplumdaki güvenlik algısı ve suça maruz kalma korkusu ile ruh sağlığı arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarda, güvenlik algısı arttıkça ve suç korkusu azaldıkça, anksiyete ve depresyon düzeylerinde düşme olduğu saptanmıştır (Whitley ve Prince 2005).

2003 yılında Süleyman Demirel Üniversitesi, Yalvaç Meslek Yüksekokulu’nda tüm ilçe halkı açısından çok üzücü ve ürkütücü bir olay yaşanmıştır. Yüksekokul öğrencilerinden biri yazılı basındaki tanımla "cinnat" geçirerek, aynı evi paylaştığı ve aynı yüksekokulda okuyan iki üniversite öğrencisini öldürmüştür (SDÜ Bülteni 2003). Bu olayın Süleyman Demirel Üniversitesi’ndeki etkileri devam etmekteyken ardı ardına gelen birkaç intihar girişimi sonucunda rektörlük ve yüksekokul yönetimi ile birlikte öğrencilerin ruhsal durumlarının değerlendirilmesi amacıyla

genel bir tarama yapılmıştır. Bu makalenin amacı bu taramada elde edilen verileri sunmak ve güvenlik algısının bozulmasına yol açan travmatik bir yaşantının varlığında üniversite öğrencilerinde gözlenen depresyon ve anksiyete belirtilerini incelemektir.

YÖNTEM VE GEREÇLER

Örneklem: Kesitsel yöntemle yapılan çalışmada Süleyman Demirel Üniversitesi Yalvaç Meslek Yüksekokulu Muhasebe, Pazarlama, İnşaat, Büro Yönetimi ve Sekreterlik, Dericilik, Bilgisayar Teknolojisi ve Programlama, Tekstil, Turizm ve Otel İşletmeciliği ve Turizm ve Seyahat İşletmeciliği Bölümünden 640 öğrenci (356 kız, 284 erkek) yer almaktadır. Çalışmanın evrenini 2002-2003 öğretim yılında Yalvaç Meslek Yüksekokulu'nda okuyan 2547 öğrenci oluşturmaktadır olup, bu öğrencilerin 968'i erkek (% 44,75), 1195'i (% 55,24) kızdır. Çalışmada Yalvaç Meslek Yüksekokulu Müdürlüğüyle işbirliği yapılmıştır. Ölçekler uygulanmadan önce ölçek uygulayıcıları tarafından çalışmanın amacı ve kapsamı hakkında öğrencilere bilgi verilmiş ve gönüllü olanlar çalışma kapsamına alınmıştır. Yüksekokul'daki öğrencilerin tümüne ulaşılması hedeflenmiş, ancak koşullar gereği derste olmayan öğrencilere ölçek uygulanamamıştır. Tüm ölçekler öğrencilere derse girdikleri sınıfta toplu halde uygulanmış, öğrencilerin ölçekleri doldurmaları 10-15 dakika sürmüştür. Ölçekler değerlendirildiğinde eksik veriler sebebiyle 20 denek çalışma dışı bırakılmıştır. İstatistiksel değerlendirmeye alınan denek sayısı 620 (343 kız, 277 erkek) olup, örneklem içindeki oranlar sırasıyla % 55,3 ve % 44,7'dir. Cinsiyete göre dağılım çalışma evrenindeki dağılıma benzerdir. Çalışma dışında bırakılan deneklerle, çalışmaya alınan denekler arasında sosyodemografik özellikler açısından istatistiksel fark saptanamamıştır ($p > 0,05$).

Veri Toplama Araçları

Sosyodemografik Veri Formu

Bu formda öğrencinin yaşı, sınıfı, üniversite öncesi en uzun yaşadığı yer (köy, ilçe, şehir,

büyükşehir), barınma biçimi (yurt, evde arkadaşlarla, ailesinin yanında), kendisine göre sosyoekonomik durumu (kötü, orta, iyi) sorgulanmıştır.

Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ):

Araştırmaya katılan deneklerin depresif belirtilerini ölçmek amacıyla BDÖ kullanılmıştır. BDÖ, 0'dan 3'e kadar derecelendirilen 21 maddeli bir ölçek olup, derecelendirmelerin toplanmasıyla 0-63 arasında değişen bir toplam puan elde edilmektedir. İlk olarak Beck ve ark. (1961) tarafından geliştirilmiş, 1978 uyarlaması ile (Beck ve ark. 1979) ile kendini değerlendirme, kolay puanlandırma ve grup uygulamasına uygun duruma getirilmiştir. Ölçeğin Türkiye için uyarlama çalışması Tegin (1980) ve Hisli (1988, 1989) tarafından yapılmıştır.

Spielberger Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği

Spielberger ve ark. (1970) tarafından geliştirilen bu kendini değerlendirme ölçeği her biri 20 maddelik olan Durumluk Kaygı Ölçeği (SDKÖ) ve Sürekli Kaygı Ölçeği (SSKÖ) olmak üzere iki alt ölçekten oluşmaktadır. Ölçeğin içerdiği ters maddelerde puanlar tersine çevrilmek kaydıyla, bütün maddeler 1-4 arası puanlanmakta, artan puan yüksek kaygı düzeyini göstermektedir. Ölçeğin Türkçe geçerlik güvenirlik çalışması Öner ve Le Compte (1985) tarafından yapılmıştır.

İstatistiksel Analizler

İstatistiksel işlemler "Statistical Package for Social Sciences" (SPSS 11.0) ile gerçekleştirilmiştir. Örneklemde kategorik değişkenlere göre deneklerin dağılım oranları arasındaki farkları incelemek için ki-kare testi kullanılmıştır. Yaş ve ölçek puanlarının cinsiyete göre farkları bağımsız gruplar t testi ile, ikiden fazla grup içeren değişkenlere göre farkları ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile değerlendirilmiştir. ANOVA testinde gruplar arasındaki farklar Scheffe testi ile incelenmiştir.

Deneklerin kendilerine göre ekonomik durumları açısından ölçek puanlarının karşılaştır-

tırılması Kruskal-Wallis testi ile değerlendirilmiş, gruplar arası karşılaştırmalar 30'dan az denek içeren yüksek sosyoekonomik durum için Mann Whitney U testi ile, diğer durumlarda ise bağımsız gruplarda t testi ile yapılmıştır.

Değişkenlerin depresyon durumu üzerindeki etkisini lojistik regresyon analizi ile inceleyebilmek amacıyla örneklem BDÖ kesme puanı ≥ 17 alınarak depresyonu olan ve olmayanlar olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Lojistik regresyon analizinde yaş, kendisine göre ekonomik durum, barınma biçimi, en uzun ikamet edilen yer, SDKÖ ve SSKÖ puanları bağımsız değişkenler, BDÖ puanı ise bağımlı değişken olarak incelemeye alınmıştır.

BULGULAR

Eksik verileri olan denekler çıkarıldıktan sonra çalışma 343 kız (% 55,3), 277 erkek (% 44,7) olmak üzere toplam 620 öğrenciyle tamamlanmıştır. Tüm deneklerin yaş ortalaması $21,04 \pm 2,62$ olup, kızların ortalama yaşı $20,63 \pm 1,69$, erkeklerin ortalama yaşı ise $21,56 \pm 3,37$ 'dir. Aradaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($t = -4,423$; $p < 0,001$).

Öğrencilerin cinsiyet, okudukları bölüm ve diğer sosyodemografik özelliklerine göre dağılımı Tablo 1'de gösterilmiştir. Deneklerin 15 tanesi okuduğu bölümü belirtmediği için bu ölçütteki denek sayısı 615'tir.

Muhasebe bölümü öğrencileri örneklemin çoğunluğunu ($s = 144$, % 23,8) oluşturmaktadır. Öğrencilerin cinsiyete göre bölümler arasındaki dağılımı istatistiksel olarak farklı olup ($\chi^2 = 82,90$; $p < 0,001$), aradaki fark inşaat, tekstil tasarımı ve bilgisayar donanımı bölümlerinden kaynaklanmaktadır. Tekstil bölümünde ağırlıklı olarak kız öğrenciler, bilgisayar donanımı ve inşaat bölümlerinde ağırlıklı olarak erkek öğrenciler yer almaktadır.

Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu yurttan ya da evde arkadaşlarıyla kalmaktadır (sırasıyla % 42,1 ve % 46,6). Cinsiyete göre barınma biçimi istatistiksel olarak farklıdır ($\chi^2 = 19,814$;

$p < 0,001$). Farkı yaratan grup yurttan kalan öğrenciler olup, yurttan ağırlıklı olarak kız öğrenciler kalmaktadır.

Öğrencilerin üniversite öncesinde en uzun ikamet ettiği yer açısından ilçe ve büyükşehir en büyük kısmı oluşturmaktadır (sırasıyla % 35,6 ve % 33,4). Öğrencilerin cinsiyete göre en uzun yaşadıkları yer açısından dağılımları arasında anlamlı fark yoktur ($\chi^2 = 8,120$; $p = 0,087$).

Öğrencilerin çoğu kendisine göre ekonomik durumunu orta olarak bildirmiştir (% 81,3). Öğrencilerin cinsiyete göre algılanan ekonomik durumu açısından dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($\chi^2 = 5,929$; $p = 0,052$).

Deneklerin cinsiyet, barınma biçimi, en uzun yaşadıkları yerleşim yeri ve kendilerine göre ekonomik durumlarına göre ölçeklerden aldıkları puanlar Tablo 2'de gösterilmiştir. Kız öğrencilerin SDKÖ ve SSKÖ puanları erkek öğrencilere göre anlamlı olarak yüksektir.

Ölçek puanları, yaş ve öğrencilerin kendisine göre sosyoekonomik durumları arasındaki ilişkiler incelendiğinde BDÖ puanı ile kendisine göre ekonomik durum arasında anlamlı negatif bir korelasyon saptanmıştır (Tablo 3).

Yaşanan cinayet olayı aynı evi paylaşan erkek öğrencileri kapsadığı için yurttan ve evde kalan erkek öğrenciler tek yönlü varyans analizine ek olarak bağımsız gruplarda t-testi ile karşılaştırılmış ve SSKÖ puanlarının evde arkadaşlarıyla kalan erkek öğrencilerde, yurttan kalan öğrencilere göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Denekler BDÖ 17 kesme puanına göre depresif olan ve depresif olmayan olarak ikiye ayrıldığında öğrencilerin % 48,6'sının 17 ve üstü BDÖ puanı aldığı görülmektedir (Tablo 4).

Değişkenlerin BDÖ puanı üzerindeki etkisi lojistik regresyon analizi ile incelendiğinde, SDKÖ puanı, SSKÖ puanı, ve gelir düzeyinin anlamlı etkiye sahip olduğu saptanmıştır. SDKÖ

Tablo 1. Deneklerin sosyodemografik özellikleri.

Özellik	Cinsiyet					
	Kız		Erkek		Toplam	
	S	%	S	%	S	%
Bölüm (s= 615)						
Muhasebe	80	24.0	64	23.6	144	23.8
Pazarlama	54	16.2	34	12.5	88	14.5
İnşaat*	15	4.5	44	16.2	59	9.8
Sekreterlik	46	13.8	28	10.3	74	12.2
Dericilik	20	6.0	32	11.8	52	8.6
Bilgisayar donanımı*	23	6.9	42	15.5	65	10.7
Tekstil*	62	18.6	3	1.1	65	10.7
Satış Yönetimi	34	10.2	24	8.9	58	9.6
Barınma Biçimi						
Yurt*	171	49.9	90	32.5	261	42.1
Evde arkadaşlarla	135	39.4	154	55.6	289	46.6
Aile yanında	37	10.8	33	11.9	70	11.3
Önceki İkamet						
Köy	16	4.4	25	9.0	41	6.6
Kasaba	20	5.8	17	6.1	37	6.0
İlçe	129	37.7	92	33.2	221	35.6
Şehir	57	16.7	57	20.6	114	18.4
Büyükşehir	121	35.4	86	31.0	207	33.4
Kendisine göre sosyoekonomik durumu						
Düşük	42	12.2	51	18.4	93	15.0
Orta	285	83.1	219	79.1	504	81.3
Yüksek	16	4.7	7	2.5	23	3.7
Toplam	343	55.3	277	44.7	620	100.0

*p<0.05

Tablo 2. Deneklerin Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ), Spielberger Durumluk ve Sürekli Kaygı Puanları (sırasıyla SDKÖ ve SSKÖ).

Özellik	BDÖ	SDKÖ	SSKÖ
Cinsiyet (s=614)			
1. Kız	17.44 (9.75)	48.40 (13.05)	45.37 (13.02)
2. Erkek	16.30 (10.39)	46.19 (12.51)	42.83 (12.98)
p^t	0.163	0.037*	0.023*
Barınma Biçimi			
A. Yurt	16.84 (9.58)	48.50 (12.19)	44.99 (12.61)
B. Evde arkadaşlarla	17.14 (10.34)	46.87 (13.14)	43.49 (12.76)
C. Aile yanında	16.80 (10.81)	46.48 (13.26)	43.02 (17.26)
p^a	0.931	0.276	0.384
Önceki İkamet			
A. Köy	19.33 (9.60)	49.97 (12.01)	49.09 (14.55)
B. Kasaba	16.03 (9.76)	46.14 (14.48)	39.19 (15.57)
C. İlçe	16.89 (10.20)	47.19 (12.89)	44.58 (14.07)
D. Şehir	15.86 (10.02)	46.28 (13.31)	42.08 (12.99)
E. Büyükşehir	17.31 (10.21)	47.66 (12.62)	44.91 (10.59)
p^a	0.405	0.617	0.014*
Post-Hoc Değerlendirme			A≠B
Kendisine Göre Sosyoekonomik Durumu			
A. Düşük	21.31 (10.25)	49.18 (15.33)	49.05 (13.68)
B. Orta	16.33 (9.97)	47.15 (12.52)	43.26 (13.07)
C. Yüksek	14.60 (8.22)	45.28 (11.37)	39.94 (11.85)
p^k	0.000***	0.081	0.000***
Post-Hoc Değerlendirme	A≠B^t A≠C^m		A≠B^t A≠C^m
Toplam	17.07 (10.08)	47.37 (12.91)	44.15 (13.09)

Ölçek puanları O (ss) olarak verilmiştir.

*p<0.05, **p<0.01, ***p<0.001; BDÖ: Beck Depresyon Ölçeği, SDKÖ: Spielberger Durumluk Kaygı Ölçeği, SSKÖ: Spielberger Sürekli Kaygı Ölçeği, ^a Tek yönlü varyans analizi, ^t Bağımsız gruplarda t testi, ^k Kruskal Wallis, ^m Mann-Whitney U testi, O: Ortalama ss: standart sapma

Tablo 3. Deneklerin yaşı, gelir düzeyi, Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ), Spielberger Durumluk ve Sürekli Kaygı Ölçeği'nden (SDKÖ ve SSKÖ) aldığı puanlar arasındaki bağıntıların incelenmesi†.

Değişken	SSKÖ	SDKÖ	BDÖ	SED
Yaş	-0.019	-0.030	0.011	0.032
Sosyoekonomik Durumu (SED) ^s	-0.162**	-0.063	-0.175**	1
BDÖ	0.423**	0.564**	1	
SDKÖ	0.484**	1		

^s Spearman Brown sıra farkları korelasyon katsayısı tekniği.

† Bağıntılar SED haricinde Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı tekniği ile incelenmiştir.

Tablo 4. Deneklerin Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ)≥ 17 kesme puanına göre dağılımı (s. %).

	Kız		Erkek		Toplam	
BDÖ: <17	173	% 50.4	144	% 52	317	% 51.7
BDÖ: ≥ 17	170	% 49.6	133	% 48	303	% 48.6

Tablo 5. Lojistik regresyon analizi sonuçlarına göre değişkenlerin Beck Depresyon Ölçeği'nden alınan puana etkisi açısından değerlendirilmesi.

Değişken	β	Odds Oranı	% 95 GA
Yaş	-0.010	0.990	0.877-1.118
Cinsiyet^a			
Erkek	0.272	1.312	0.817-2.109
Barınma Biçimi^b			
Evde arkadaşlarla	0.183	1.201	0.732-1.972
Aile ile	0.089	1.093	0.481-2.480
En Uzun İkamet Edilen Yer^c			
Kasaba	0.242	1.274	0.323-5.027
İlçe	-0.062	0.939	0.328-2.688
Şehir	-0.539	0.584	0.191-1.786
Büyükşehir	-0.097	0.907	0.319-2.582
Kendisine Göre Ekonomik Durum^d			
Orta*	-0.839	0.432	0.213-0.877
Yüksek	0.214	1.239	0.262-5.864
SDKÖ^{***}	0.114	1.121	1.092-1.150
SSKÖ[*]	0.025	1.025	1.003-1.048

*p<0.05, **p<0.001

Karşılaştırma grupları ^akız, ^byurt, ^cköy, ^ddüşük

ve SSKÖ puanı arttıkça BDÖ puanı artmaktadır. Kendisine göre orta ekonomik duruma sahip deneklerde BDÖ puanı, düşük ekonomik durumu olanlara göre daha düşüktür (Tablo 5).

TARTIŞMA

Toplumlarda giderek artan şiddet eğilimi düşünüldüğünde, toplumsal şiddet ve bununla ilişkili olarak şiddetin toplumda yarattığı etki konusunda bir halk sağlığı yaklaşımına ihtiyaç duyulduğu açıktır. Bu yaklaşımın amacı şiddete bağlı olarak gelişen fiziksel ve psikolojik örselemeyi önlemektir (Rosenberg ve ark. 1992)

Farklı kültürlerde şiddetle karşılaşanlarda nitelik ve nicelik açısından farklı şiddet özelliklerinin ruh sağlığı üzerindeki etkilerini inceleyen çeşitli araştırmalar vardır. Bu çalışmalarda saptanan bulgular şiddetle karşılaşanlarda depresyon (Freeman ve ark. 1993) anksiyete (Gorman-Smith ve Tolan 1998, Mazza ve Reynolds 1999, Singer ve ark. 1995) ve post-travmatik stres bozukluğunun artmış olduğu yönündedir (Mazza ve Reynolds 1999, Singer ve ark. 1995).

Diğer taraftan şiddetin ruh sağlığı üzerindeki etkileri açısından bakıldığında, şiddetle karşılaşma kadar, şiddetle karşılaşma korkusunun da olumsuz etkilere yol açabileceği dikkate alınmalıdır. Özellikle şehirlerde yaşanan suçla karşılaşma korkusu gibi sosyal ve çevresel etmenler ruhsal sağlığı olumsuz yönde etkilemektedir ancak bu konuda yapılan çalışmalar oldukça kısıtlıdır (Whitley ve Prince 2005).

Brennan ve ark. (2007) tarafından Chicago'da yapılan "şiddetle karşılaşma" ölçeği geliştirme çalışmasında şiddete maruz kalma durumu 3 farklı biçimde ele alınmıştır: kurban olma, şahit olma ve öğrenme/haberdar olma. Bu çalışmada şiddet olaylarını duyma, yani birinin öldürüldüğünü, yaralandığını ya da tecavüze uğradığını duyma/öğrenme de şiddete maruz kalma kapsamı içinde yer almaktadır. Bu çalışmada şiddet olaylarına şahit olma ile şiddet olaylarından haberdar olma arasında anlamlı pozitif bir korelasyon olduğu saptanmıştır.

Şiddet olaylarını öğrenme ile anksiyete ve depresyon düzeyleri arasında ise 0,313 düzeyinde bir korelasyon olduğu gözlenmiştir.

Bizim çalışmamızda tüm öğrencilerin BDÖ puan ortalamaları 17,07 olup, kesme puanı olan 17 ve üstü puan alan erkek öğrencilerin oranı % 48, kız öğrencilerin oranı ise % 49,6'dır. Öğrencilerin durumluk ve sürekli kaygı puanları ise sırasıyla ortalama 47,37 ve 44,15'dir. Yine Süleyman Demirel Üniversitesi'nde okuyan üniversite öğrencilerinde yaşam doyumunu yordayan etkenlerin saptanmasına yönelik yapılan bir başka çalışmada ise BDÖ ortalaması 13,9± 8,4 olarak saptanmıştır (s= 372, % 60,9 kız ve % 34,7 iyi ekonomik duruma sahip (kendisine göre)). Bu çalışmada durumluk ve sürekli kaygı puanları ise sırasıyla 42,2 ± 11,2 ve 45,3± 9,5'tir (Gündoğar ve ark. 2007). Bu ikinci çalışmadaki puanlarla karşılaştırıldığında bu çalışmadaki BDÖ puanlarının oldukça yüksek olduğu gözlenmektedir. Deneklerin durumluk ve sürekli kaygı puanları da daha yüksektir. Bu karşılaştırma genel bir fikir verse de, örneklemdaki farklılıklar, ikinci çalışmadaki öğrencilerin Isparta'da okuyor oluşu, görece daha iyi puanlarla girilen bölümlerde okuyor olması ve zamansal faktörler de verilerde farklılığa yol açmış olabilir.

Diğer yandan yaşanan cinayet olayının ardından öğrencilerle yapılan görüşmelerde genel olarak herkesin çok tedirgin olduğu, yurttan kalan öğrencilerden bazılarının odalarını değiştirmek istediği, okul ve yurt çevresindeki güvenliğin artırılmasını istedikleri öğrenilmiştir. Yazarlar bu koşullar göz önüne alındığında gözlenen yüksek puanların beklenebilecek bir durum olduğu sonucuna varmıştır. Nitekim farklı bir üniversitede yapılan bir başka çalışmada öğrencilerin BDÖ puanları ortalama 12,8 olarak saptanmıştır. Sözü edilen bu çalışmada kesme puanı 17 olarak alındığında öğrencilerin % 26,2'sinin sendromal düzeyde depresyon gösterdiği belirtilmiştir (Özdel ve ark., 2002). Bu sayısal değerler dikkate alındığında bizim çalışmamızda BDÖ puanlarının ve sendromal

depresyon oranının oldukça yüksek olduğu sonucuna varılabilmektedir.

Bu çalışmada erkek ve kız öğrenciler arasında depresyon puanları açısından fark saptanmamıştır, ancak kız öğrencilerin BDÖ puanları erkek öğrencilere göre yüksektir. Durumluk ve sürekli kaygı puanları ise kız öğrencilerde daha yüksektir. Ozer ve ark.'nın ergenlerde şiddetle karşılaşmanın ruh sağlığı üzerine etkisini inceleyen çalışmasında depresif belirtilerin yordayıcısı olarak son dönemde şiddete maruz kalmanın etkili olduğu belirlenmiş, cinsiyet etkisi saptanmamıştır (Ozer ve ark. 2006).

Şiddetle karşılaşmanın etkisini araştıran bir çalışmada şiddetle karşılaşma ve kendini güvende hissetmeme duygusu arttıkça, depresif ve anksiyöz duygudurumun arttığı saptanmıştır (Schwabstone ve ark. 1995). Günlük yaşamdaki sıkıntılar da şiddetle karşılaşma ile birlikte depresyon düzeyinin en güçlü yordayıcıları olarak saptanmıştır (Ozer ve ark. 2006). Bizim çalışmamızda hem depresyon hem de kaygı düzeylerinin oldukça yüksek oluşu günlük yaşam sıkıntıları gibi pek çok etkenle ilişkili olabilir ancak bu sonuca varabilmek için deneklerin şiddet olayı ile ilgili algılarını ve deneyimlerini daha ayrıntılı sorgulayan ileri çalışmalara ihtiyaç vardır.

Bizim çalışmamızda lojistik regresyon analizinde kendisine göre düşük ekonomik düzeye sahip deneklerin depresyon puanları, orta eko-

nomik duruma sahip bireylere göre daha yüksektir. Bu bulgu literatürde düşük sosyoekonomik düzeye sahip bireylerin kendilerini daha az güvende hissettiği ve şiddet olaylarıyla daha fazla karşılaştıkları bulgusuna koşut olarak değerlendirilebilir (Schwabstone ve ark. 1995).

Bizim çalışmamız küçük bir sosyal çevre kapsamında güvenlik algısını bozan bir olay sonrasında depresyon ve kaygı düzeylerini değerlendirmek amacıyla yapılmış kesitsel bir çalışmadır. Çalışmada kontrol grubunun olmaması, ve örnekleme bölümlere ait eşitsizlikler çalışmanın kısıtlılıklarıdır. Yine öğrencilerin bir süre sonra yeniden değerlendirilmesinin çalışma deseni açısından çok faydalı olacağı düşünülmüş olmasına rağmen, pratik bir takım engeller sebebiyle bu izlem değerlendirmesini yapmak mümkün olmamıştır.

Bu kısıtlılıklarına rağmen deneklerde çok yüksek depresif belirti düzeyi ve kaygı düzeylerinin saptanması, toplumumuzda giderek artan şiddet olaylarında psikososyal değerlendirmenin gerekliliğine işaret etmektedir. Nitekim son dönemde pek çok ülkede şiddet ve şiddetle karşılaşma bir halk sağlığı sorunu olarak ele alınmaktadır. Ülkemizde şiddetle karşılaşma ve düşük güvenlik algısının ruh sağlığı üzerindeki etkilerinin incelenmesi sonucunda, bireylerin ruh sağlığını korumasına yönelik planlar yapılması sosyal psikiyatrinin temel alanlarından birisi olarak giderek daha fazla önem kazanmaktadır.

KAYNAKLAR

- Beck AT, Ward CH, Mendelson M ve ark (1961) An Inventory for Measuring Depression. Arch Gen Psychiatry, 4: 561-571.
- Beck AT, Rush AJ, Shaw BF ve ark (1979) Cognitive Therapy of Depression, New York, Guilford.
- Brennan RT, Molnar BE, Earls F (2007) Refining the Measurement of Exposure to Violence (ETV) in Urban Youth. J Community Psychol, 35: 603-618.
- Freeman L, Mokros H, Poznanski E (1993) Violent Events Reported by Normal Urban School-Aged Children: Characteristics and Depression Correlates. J Am Acad Child Adolesc Psychiatry, 32: 419-423.
- Gorman-Smith D, Tolan P (1998) The Role of Exposure to Violence and Developmental Problems Among Inner-City Youth. Dev Psychopathol, 10: 101-116.
- Gündoğar D, Sallan Gül S, Uskun E ve ark (2007) Üniversite Öğrencilerinde Yaşam Doyumunu Yordayan Etkenlerin İncelenmesi. Klinik Psikiyatri Dergisi, 10, 14-27.
- Hisli N (1988) Beck Depresyon Envanteri'nin Geçerliliği Üzerine Bir Çalışma. Psikoloji Dergisi, 6 (22): 118-126.
- Hisli N (1989) Beck Depresyon Envanteri'nin Üniversite Öğrencileri İçin Geçerliliği Güvenirliği. Psikoloji Dergisi, 7 (23): 3-13.
- Koop CE, Lundberg GD (1992) Violence in America: A Public Health Emergency. JAMA, 267: 3075-3076.
- Mazza JJ, Reynolds WM (1999) Exposure to Violence in Young Inner-City Adolescents: Relationships with Suicidal Ideation, Depression, and PTSD Symptomatology. J Abnorm Child Psychol, 27 (3): 203-213.
- Ozer E, McDonald KL (2006) Exposure to Violence and Mental Health Among Chinese American Urban Adolescents. J Adolesc Health, 39: 73-79.
- Öner N, Le Compte A (1985) (Süreksiz) Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı. İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Özdel L, Bostancı M, Özdel O ve ark (2002) Üniversite Öğrencilerinde Depresif Belirtiler ve Sosyodemografik Özelliklerle İlişkisi. Anadolu Psikiyatri Dergisi; 3: 155-161.
- Rosenberg ML, O'Carroll PW, Powell KE (1992) Let's be Clear: Violence is A Public Health Problem. JAMA, 267: 3071-3072.
- Schwab-stone ME, Ayers TS, Kaspro W ve ark (1995) No Safe Haven: A Study of Violence Exposure in An Urban Community. J Am Acad Child Adolesc Psychiatry, 34(10), 1343-1352.
- SDÜ Bülteni (2003) Haziran s. 53, 07-01-2008 Tarihinde <http://www.sdu.edu.tr/dergi/bulten/pdf/24sayi.pdf> adresinden indirilmiştir.
- Singer M, Anglin TM, Song LY ve ark (1995) Adolescents' Exposure to Violence and Associated Symptoms of Psychological Trauma. J Am Med Assoc, 273 (6): 477-482.
- Spielberger CD, Gorsuch RL, Lushene RE (1970) Manual for State-Trait Anxiety Inventory. California, Consulting Psychologist Press.
- Tegin B (1980) Depresyonda Bilişsel Bozukluklar: Beck Modeline Göre Bir İnceleme. Yayınlanmamış Doktora Tezi. H. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Whitley R, Prince M (2005) Fear of Crime, Mobility and Mental Health in Inner City London, UK. Soc Sci Med, 61: 1678-1688.
- Yılmaz A (2005) Türkiye'de İşsiz Nüfus. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 15 (1): 43-56.
- Yılmaz A, Günay Ergün S (2006) Türkiye'de Şehir Asayiş Suçları: Dağılışı ve Başlıca Özellikleri. Milli Eğitim, 35 (170): 230-249.